

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: +420 221 183 585
E-mail: michaela.dimitrova@soc.cas.cz

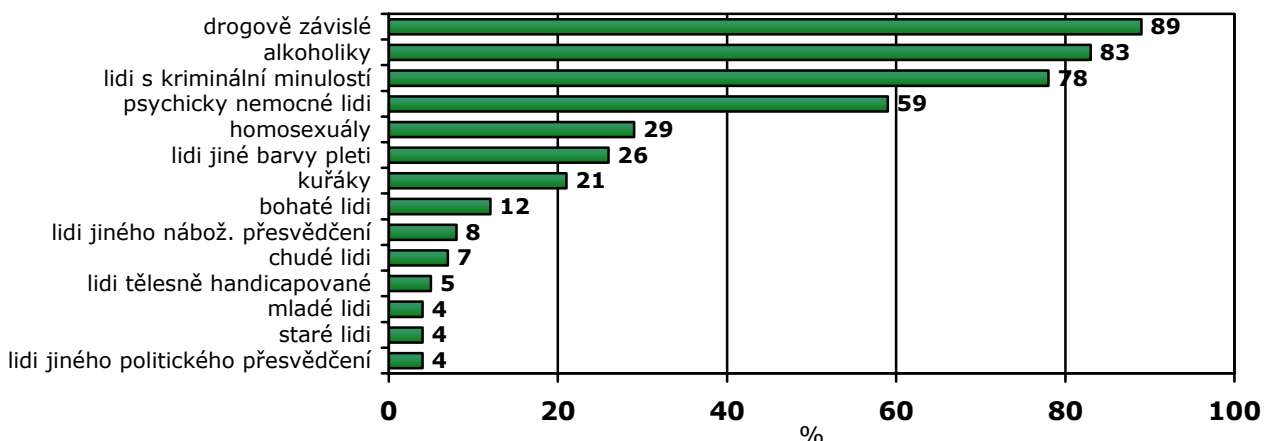
Češi a tolerance

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2008, v08-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>3. 3. – 10. 3. 2008</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1028</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.19, OV.20</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>30. dubna 2008</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Michaela Dimitrová</i>

V březnovém šetření se Centrum pro výzkum veřejného mínění zaměřilo na problematiku lidského soužití. Respondentům byla předložena baterie obsahující 14 položek resp. 14 různých skupin lidí. Z tohoto seznamu pak dotázaní vybírali ty skupiny osob, které by si nepřáli mít za sousedy a dále též hodnotili, zda je podle jejich názoru česká společnost k těmto skupinám lidí tolerantní.

Naprostá většina české veřejnosti by nechtěla mít ve svém sousedství osoby drogově závislé (přibližně devět z deseti Čechů), dále také alkoholiky (83 %) a lidi s kriminální minulostí (78 %). Nadpoloviční podíl českých občanů by si také nepřál žít v blízkosti psychicky nemocných osob - konkrétně se takto vyjádřilo 59 % dotázaných. K sousedství s ostatními sociálními skupinami se již česká veřejnost nestaví tak jednoznačně odmítavě, přesto více jak čtvrtina obyvatel ČR (29 %) nechce žít vedle homosexuálů, 26 % Čechů nechce za sousedy osoby jiné barvy pleti a pětina občanů (21 %) se takto vyjádřila o kuřácích. Negativní stanovisko k sousedství se zbývajícími skupinami vyjadřuje přibližně desetina občanů a méně. Blízkost bohatých si nepřeje 12 % obyvatel ČR, následuje odmítání lidí jiného náboženského přesvědčení (8 %), chudých lidí (7 %) a tělesně handicapovaných (5 %). Mladé lidi, seniory a osoby jiného politického přesvědčení by nechtěla za sousedy shodně 4 % Čechů.

Graf 1: Koho byste nechtěl/a mít za sousedy?¹ (%)

V tabulce 1 jsou dále porovnány aktuální výsledky se zjištěními z předchozích výzkumů, které na toto téma Centrum pro výzkum veřejného mínění realizovalo. Je zřejmé, že v tomto kontextu nedošlo k žádným výrazným změnám. Největší posun ve srovnání s minulým rokem byl zaznamenán ve vztahu k psychicky nemocným osobám, neboť podíl osob, který nechce bydlet v jejich blízkosti, vzrostl o 8 procentních bodů (51 % v roce 2007 a 59 % v roce letošním). Dále je zajímavé upozornit na situaci homosexuálů, které v roce 2003 nechtělo za sousedy 42 %, zatímco v roce aktuálním tento názor sdílí 29 % Čechů.

Tabulka 1: Koho byste nechtěl/a mít za sousedy? – časové srovnání (%)

	III/2003	III/2005	III/2007	III/2008
Drogově závislé	85	87	87	89
Alkoholiky	86	87	81	83
Lidi s kriminální minulostí	78	77	77	78
Psychicky nemocné lidi	-	-	51	59
Homosexuály	42	34	29	29
Lidi jiné barvy pleti	24	22	24	26
Kuřáky	-	-	19	21
Bohaté lidi	16	16	10	12
Lidi jiného náboženského přesvědčení	8	7	6	8
Chudé lidi	7	8	6	7
Lidi tělesně handicapované	5	2	4	5
Mladé lidi	8	9	4	4
Staré lidi	6	3	3	4
Lidi jiného politického přesvědčení	6	4	4	4

Kromě osobního postoje, koho by daný člověk nechtěl mít za souseda, byly v rámci tohoto tématu zjišťovány i názory lidí na to, zda je podle nich česká společnost jako celek tolerantní k výše zmíněným skupinám obyvatel.

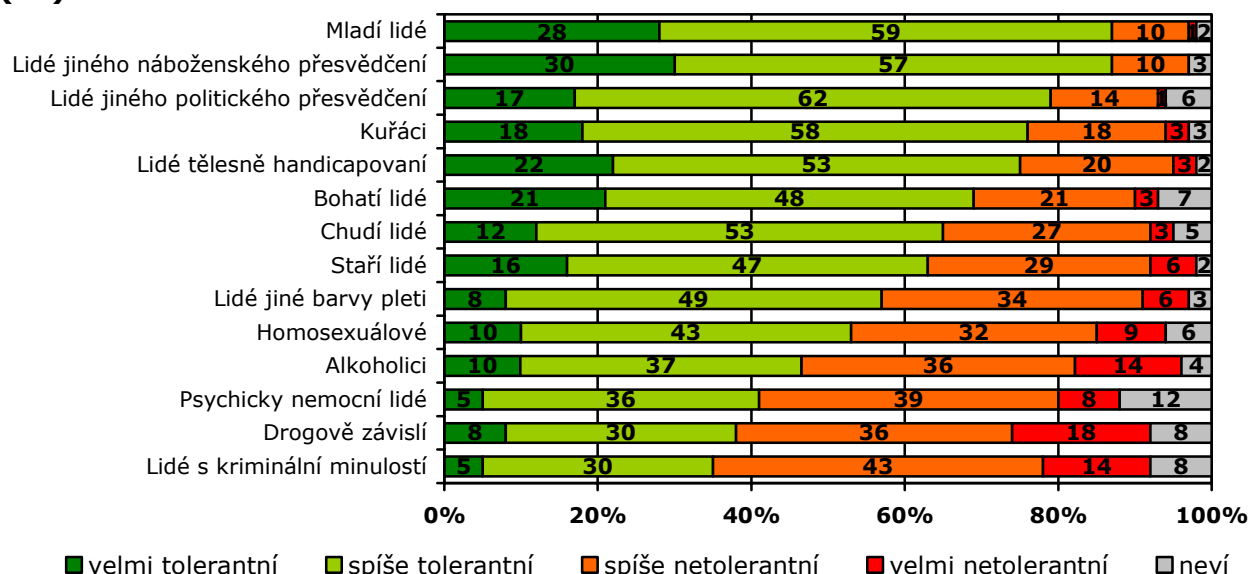
V naprosté většině případů převažuje podíl Čechů, kteří se domnívají, že lidé v ČR jsou tolerantní k dané sociální skupině nad těmi, kteří zastávají opačné stanovisko. Nejvíce jednotní jsou čeští občané v mínění, že naše společnost je snášenlivá k mladým lidem a lidem jiného náboženského přesvědčení (u obou se shodně jednalo o 87 % Čechů s tímto názorem). S mírným odstupem dále

¹ Znění otázky: „Následující otázka se bude týkat lidského soužití. V seznamu, který máte před sebou, jsou vypsány různé skupiny lidí. Můžete prosím vybrat všechny ty, které byste nechtěl mít za sousedy? a) Lidé jiného náboženského přesvědčení, b) lidé jiné barvy pleti, c) tělesně handicapovaní lidé, d) lidé závislí na drogách, e) chudí lidé, f) mladí lidé, g) lidé jiného politického přesvědčení, h) lidé s homosexuální orientací, i) staří lidé, j) lidé s kriminální minulostí, k) psychicky nemocní lidé, l) lidé závislí na alkoholu, m) bohatí lidé, n) kuřáci.“

následuje přesvědčení, že obyvatelé ČR jsou vstřícní k lidem s jiným politickým smýšlením (79 %), ke kuřákům (76 %) a k lidem tělesně handicapovaným (75 %). Přibližně dvě třetiny českých občanů pak považují naši společnost za tolerantní ve vztahu k bohatým lidem (konkrétně 69 %) a také k chudým (65 %). Téměř stejný podíl osob se pak podobně vyjádřil i ve spojitosti se seniory, ke kterým je české obyvatelstvo vstřícné podle 63 % lidí. Nadpoloviční zastoupení Čechů pak bylo zjištěno ještě v souvislosti s názory, že česká společnost je snášenlivá vůči lidem jiné barvy pleti (57 %) a homosexuálům (53 %).

U zbývajících sociálních skupin je situace opačná - tedy převažuje podíl Čechů, kteří soudí, že obyvatelé ČR jsou netolerantní k dané skupině obyvatel, nad těmi, kteří si myslí, že naše společnost je k téže skupině lidí vstřícná. O ještě poměrně mírné převaze záporného názoru nad kladným můžeme hovořit ve vztahu k alkoholikům a psychicky nemocným lidem. Konkrétně o snášenlivosti českých občanů k alkoholikům hovoří 47 % osob, naproti tomu 50 % je přesvědčeno o opaku. K psychicky nemocným je česká společnost tolerantní podle dvou pětín Čechů (41 %), zatímco o netoleranci mluví 47 % lidí. O něco výraznější převaha Čechů vyjadřující názory o nevstřícnosti české společnosti je patrná v případě drogově závislých a lidí s kriminální minulostí. Téměř dvě pětiny dotázaných (38 %) soudí, že obyvatelé ČR jsou snášenliví k závislým na drogách, zatímco opačné stanovisko sdílí více jak polovina osob (54 %). Podobné názorové rozložení bylo zaznamenáno i v souvislosti s lidmi, kteří mají kriminální minulost. K této skupině je naše společnosti tolerantní podle 35 % osob, oproti 57 % občanů, kteří hovoří o netoleranci.

Graf 2: Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel? (%)²

Názory českých občanů na toleranci naší společnosti k vybraným skupinám obyvatelstva zjišťuje Centrum veřejného mínění již od poloviny devadesátých let. Ve spojitosti s těmito skupinami je dle získaných vyjádření možné konstatovat,

² Znění otázky: „Nyní se budeme podobně bavit o toleranci. Jsou podle Vás lidé v České republice tolerantní, snášenliví anebo netolerantní, nesnášenliví k těmto skupinám obyvatel? a) K lidem jiného náboženského přesvědčení, b) k lidem jiné barvy pleti, c) k tělesně handicapovaným lidem, d) k lidem závislým na drogách, e) k chudým lidem, f) k mladým lidem, g) k lidem jiného politického přesvědčení, h) k lidem s homosexuální orientací, i) ke starým lidem, j) k lidem s kriminální minulostí, k) k psychicky nemocným lidem, l) k lidem závislým na alkoholu, m) k bohatým lidem, n) ke kuřákům.“ Možnosti odpovědí: „velmi tolerantní“, „spíše tolerantní“, „spíše netolerantní“ a „velmi netolerantní“.

že z dlouhodobého hlediska představa obyvatel o snášenlivosti v naší republice postupně sílí. Pouze u chudých lidí a seniorů není tento trend nijak výrazný, neboť podíl osob, které se domnívají, že Češi jsou k těmto sociálním skupinám snášenliví, se v podstatě neustále pohybuje lehce nad dvoupětinovou hranicí.

Některé položky uvedené v tabulce 2 byly do našich šetření zařazeny až později, proto je možné provést srovnání pouze za kratší časový úsek. V případě alkoholiků, drogově závislých a lidí s kriminální minulostí roste relativní zastoupení Čechů, kteří míní, že naše společnost je k těmto skupinám osob tolerantní. Nejvýraznější je tato tendence u první zmíněné skupiny, tedy u alkoholiků. Můžeme se domnívat, že jistou roli v tak poměrně výrazném názorovém posunu, hrála změna v pokládání otázky, neboť v roce 2005 nás zajímala snášenlivost k těžkým alkoholikům, zatímco od roku 2007 se tážeme na toleranci k alkoholikům. Opačnou tendenci, než je tomu u výše zmíněných položek, je možné pozorovat pouze ve vztahu k lidem tělesně handicapovaným, o kterých se ve srovnání s rokem 2003 domnívá menší podíl Čechů, že naše společnost je vůči nim tolerantní (83 % v roce 2003 oproti aktuálním 75 %). Zde je také na místě zmínit, že rovněž došlo k určité obměně v pokládání otázky, jelikož v roce 2003 a 2005 jsme se tázali na snášenlivost české společnosti k invalidům.

Tabulka 2: Jsou podle Vás lidé v ČR tolerantní k těmto skupinám obyvatel? – časové srovnání (% kladné odpovědi)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003	2005	2007	2008
k lidem s jiným náboženským přesvědčením	69	65	71	72	70	70	86	86	89	87
k mladým lidem	70	65	74	75	73	73	82	78	87	87
k lidem s jiným politickým přesvědčením	51	46	52	58	53	55	80	77	79	79
ke kuřákům	-	-	-	-	-	-	-	-	78	76
k lidem tělesně handicapovaným	-	-	-	-	-	-	83	75	78	75
k bohatým lidem	41	40	49	44	43	40	62	59	66	69
k chudým lidem	62	58	60	62	59	58	74	64	67	65
ke starým lidem	62	63	64	68	63	67	82	67	68	63
k lidem jiné barvy pleti	42	37	49	49	50	43	52	55	59	57
k homosexuálům	29	27	44	38	42	39	42	49	57	53
k alkoholikům	-	-	-	-	-	-	18	34	47	47
k lidem drogově závislým	-	-	-	-	-	-	23	36	39	38
k lidem s kriminální minulostí	-	-	-	-	-	-	21	34	34	35

Pozn.: Hodnoty v grafu jsou součtem odpovědí „velmi tolerantní“ a „spíše tolerantní“.